

FÖLDES PETRA (SZERK.): KULTÚRKÖRÖK. CARL ROGERS ÓVODA ÉS ISKOLA, BUDAPEST, 2023. (ROGERSES LENYOMATOK – A ROGERS ISKOLA PEDAGÓGIAI MŰHELYÉNEK SOROZATA).

Mészáros György: Egy alternatív pedagógiai műhely tudásmegosztása – Kultúrkörök

A hazai alternatív pedagógiai intézmények immár több évtizedes múltra tekintenek vissza. Leginkább a többségi közoktatással szembeni elégedetlenség hívta őket életre. A reformpedagógiák ambíciós, az iskola működését átalakító projektje helyett ezek az intézmények inkább alternatív oktatási közegeket akartak létrehozni, ahol lehetőség van eltérő pedagógiai működésmódra, kísérletezésre, közös tanulásra. Kétségtelen, hogy az így létrejött iskolák és óvodák jó részében már több évtizede bátor, kreatív és a hazai közoktatás rendszerének valódi alternatívát felmutató szakmai munka folyt és folyik. Sokéves, kipróbált tapasztalatokról és hagyományokról beszélhetünk.

A társadalmi egyenlőtlenségekkel is foglalkozó kritikai oktatáskutatóként – miközben elismerem ezt a munkát – fontosnak tartom, hogy ez a szakmaiság ne szígetszerűen legyen jelen az oktatásban: az „alternatíva” ne csak egyeseknek legyen hozzáférhető, hanem a szakmai műhelyekben kipróbált tapasztalatok hassanak a közoktatás egész rendszerére, és annak átalakulását segítsék. Sajnos úgy tűnik, erre nincs jelenleg oktatáspolitikai akarat, de a partizánkezdeményezések meg tudják bontani azt a merev struktúrát, amely az iskoláztatást jellemzi. Ezért is üdvözlendő, amikor egy sok éve működő pedagógiai műhely közkinccsé teszi felhalmozott

tudását. Ezzel lehetőséget ad más intézményeknek, pedagógusoknak, hogy megismerjék alternatív módszertanát, akár partizánakció keretében elkezdjék azt, vagy legalább annak elemeit használni.

Ennek a tudásmegosztásnak a kiváló példája a Rogers Iskola pedagógiai műhelyének sorozatát elindító kötet, amely a kultúrkörök módszertanáról szól. A *kultúrkörök* összefoglalóan egy olyan módszer, amellyel eltérő, bizonyos szempontból állandó kulturális hagyományokat dolgoznak föl az iskolában, előmozdítva a diákok kulturális nyitottságát, dinamikus hagyománytisztelét. Ezen keresztül pedig sokféle kompetenciájukat fejlesztik egy cselekvésre épülő tanulási folyamat során. Öröndetes, hogy a rogerses kollégák nem elégedtek meg azzal, hogy egyszerű módszerleírásként foglalják össze a tudásukat, ahogyan ez gyakran történik, például jógyakorlatok átadásánál. A kötet nemcsak módszertani segítséget akar nyújtani, hanem felmutat egy olyan sajátos pedagógiai filozófiát is, amely megtermékenyítő lehet minden nevelési-oktatási közeg számára. Továbbá bepillantást nyerhetünk a módszer megteremtő pedagógiai műhely munkájába is az írásokon keresztül. A pedagógusok tanulását vizsgáló hazai és nemzetközi szakirodalom egyértelmű megállapítása, hogy a tanárok fejlődésében meghatározóak a

helyi, közös(ségi) tanulási folyamatok. A könyvben megjelenő műhelyszerű szakmai munka tehát minden iskola számára mintát jelent.

A kötet példaértékű: pontosan olyan, amilyennek egy ilyen tudásmegosztó könyvnek lennie kell a neveléstudományi szakirodalmak fényében. Miközben rendkívül praktikus, átláthatóan strukturált, a gyakorlatban jól használható írást forgathat és használhat az olvasó (pedagógus), a szerzők nem félnek részletesen bemutatni azt az értékvilágot, nevelésfilozófiai és elméleti hátteret sem, amelyre a konkrét módszer épül. Ezt azonban nem száraz leírással teszik, hanem egy történetbe ágyazottan. A bevezetőben és a második részben bemutatják hogyan alakították ki a kultúrköröket, mi ezzel a céljuk, és mindez milyen értékvilágot testesít meg számukra. Ahogy több szakember

felhívja rá a figyelmet: pedagógiánk gyakran „prakticista” – azaz gyors megoldásokat, recepteket keresünk, és a jógyakorlatok átadása során is a *ho-gyanra* vagyunk leginkább kíváncsiak. Pedig a *miért* kérdése és a módszer kialakításának története ugyanolyan fontos lenne ahhoz, hogy ne másoljunk egy gyakorlatot, hanem alakítsuk a saját pedagógiai tevékenységünket mások tapasztalataira építve. Ezt a valódi reflektív adaptációt teszi lehetővé a Rogers Iskola kötete. A szerzők egyértelműen meg akar-nak szólítani minden iskolában dolgozó pedagógust, és tudatosan segítik őket abban, hogy a módszert alkalmazni tudják. Ezt célozza a a II. részben a gyakorlat kontextusának, kialakításának átlátható bemutatása, a kultúrkörök tanévhez, tantervhez

kapcsolódásának részletes leírása, valamint a tantárgyi kapcsolódások rendszerének ismertetése. A részt záró tématervek szintén jó fogódzót adnak a gyakorlati megvalósításhoz.

A III. rész, *Így dolgozunk* címmel, a műhely szakmai munkájába ad betekintést, és kiváló mintát nyújt arra, hogy a megújuló pedagógiai gyakorlatnak hogyan kell együttműködő szakmaiságra, reflektív tevékenységre, végső soron közös tanulásra támaszkodnia. Az is kiderül ebből a részből, hogy a módszer nem valamilyen fix, leírható művelet sor, hanem egy olyan keret, amelyet minden pedagógus autonóm módon alkalmaz. A kötetre szintén jellemző, hogy miközben sok egészen konkrét gyakorlati útmutatót ad, meghagyja az olvasó pedagógus autonómiáját, akinek magának kell kialakítania, mit tud ebből hasznosítani, adaptálni. Nem lesz

tehát szájbarágós a módszerleírás, mint néhány módszertani útmutató esetében. A IV., *Megvalósult gyakorlatunk* című részben ennek megfelelően sajátos, egyedi tapasztalatokat olvashatunk, amelyeket nem lehet egy az egyben átvenni, de nagyon sokat lehet tanulni a megvalósításuk részletes történetéből.

Ebben a fejezetben különösen jól kirajzolódik, hogy a Rogers műhelye milyen értékeket szeretne közvetíteni a diákoknak (például: demokratikus működés, önállóság, közösségiség, elfogadás, a sokféleség értékelése stb.), és hogy a kötet elején felvázolt, a tanulók önállóságára és alkotó cselekvésére építő nevelésfilozófia hogyan valósul meg a gyakorlatban. A záró fejezet, *Kitekintés* címmel, a további szakirodalmi

nem száraz leírással
teszik, hanem egy
történetbe ágyazottan

tájékozódást segíti. A kötetet végül egy praktikus tárgymutató zárja.

A könyv nemcsak tartalmában, de vizuális megjelenésében is magas minőségű munka.

A képek, ábrák, példák, táblázatok tudatos használata jól kapcsolható az írások tapasztalati tanulási filozófiájához. A kötet így egy koherens egészet alkot, amely az olvasót megszólítja, bevonja, elgondolkodtatja, reflexióra motiválja, és gyakorlati segítséget ad számára saját gyakorlatának megújításához. Az egyetlen kritikám, hogy a piktogramok szerepe nem teljesen átlátható a leírt magyarázat ellenére sem (pl. nem világos, mit jelent a „ritmus”-piktogram). Részletesebb magyarázat talán egyértelműbbé tehetné volna használatuk célját. Ebben a formában az

olvasónak nem mondanak sokat, de ez talán változik majd a többi kötetrel összehasonlításban.

A hazai közoktatás válságokkal terhelt valóságában üdítő ilyen könyvet olvasni, amely egy alkotó, újító pedagógiai műhely munkáját

mutatja be. A megosztott tudás alapja lehet más innovatív (partizán)kezdeményezéseknek. Én eközben azt remélem, hogy a rendszer egésze is idővel változni fog. Ehhez azonban még sok munkára, és több ilyen kötetre van szükség. Azt kívánom, más műhelyek a Rogers Iskolával együtt még sok hasonló tudásmegosztó írással álljanak elő. A *Kultúrkörök* mintát nyújt arra, hogyan kell ezt jól csinálni.

remélem, hogy a rendszer egésze is idővel változni fog

Petróczki Nóra (6. osztály) –
2023, tempera, vászon